

Vergaderjaar 2008–2009

**31 792 XVIII**

## **Wijziging van de begrotingsstaten van de begroting Wonen, Wijken en Integratie (XVIII) voor het jaar 2008 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)**

**Nr. 2**

### **MEMORIE VAN TOELICHTING**

#### **INHOUDSOPGAVE**

**blz.**

<b>A.</b>	<b>Artikelsgewijze toelichting bij het wetsvoorstel</b>	<b>2</b>
	<b>Wetsartikelen 1 tot en met 2</b>	<b>2</b>
<b>B.</b>	<b>Begrotingstoelichting</b>	<b>3</b>
<b>1.</b>	<b>Leeswijzer</b>	<b>3</b>
<b>2.</b>	<b>Het beleid</b>	<b>4</b>
2.1.	Overzicht belangrijkste suppletore mutaties 2008 (Najaarsnota)	4
	Artikelsgewijze toelichting	8
	Wetsartikel 1 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)	8
2.2.	De beleidsartikelen	8
	Artikel 1. Stimuleren krachtige steden, vitale wijken en voldoende woningbouw	8
	Artikel 2. Stimuleren van een duurzame kwaliteit van woningen, gebouwen en bouwwerken	13
	Artikel 3. Garanderen van keuzemogelijkheden en betaalbaarheid op de woningmarkt	16
	Artikel 4. Integratie niet-westerse migranten	18
	Artikel 5. Randvoorwaarden voor de integratie en een goed werkende woningmarkt	21
	Artikel 6. Rijkshuisvesting	22
	Artikel 95. Algemeen (Niet beleidsartikel)	24
	Artikel 96. Onverdeeld (Niet beleidsartikel)	26
	Wetsartikel 2 Begroting Baten- en lastendiensten	27
	Anticiperende handelingen door de Rijksgebouwendienst	27

## **A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL**

### **Wetsartikelen 1 tot en met 2**

De begrotingsstaten die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2008 wijzigingen aan te brengen in:

- a. de departementale begrotingsstaat van de begroting Wonen, Wijken en Integratie (XVIII).
- b. de begrotingsstaat inzake de baten-lastendienst «Rijksgebouwendienst» van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De ondertekening van dit wetsvoorstel mede namens de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer vindt plaats om tot uitdrukking te brengen dat de minister van VROM verantwoordelijk is voor de bedrijfsvoering van de Rijksgebouwendienst; de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie is beleidsverantwoordelijk voor de Rijks-huisvesting.

De minister voor Wonen, Wijken en Integratie,  
Mede namens de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,  
E. E. van der Laan

## B. BEGROTINGSTOELICHTING

### 1. Leeswijzer

De 2e suppletore begroting 2008 geeft een geactualiseerd beeld van de begroting 2008. De 2e suppletore begroting 2008, gekoppeld aan de Najaarsnota van de Minister van Financiën, is het laatste moment waarop de financiële kaders van de in uitvoering zijnde begroting kunnen worden gemuteerd. Van mutaties wordt geen meerjarige doorwerking opgenomen omdat de 2e suppletore begroting 2008 uitsluitend betrekking heeft op het lopende begrotingsjaar 2008. In de toelichting op mutaties wordt waar relevant de meerjarige doorwerking geschetst. Over de definitieve meerjarige doorwerking wordt bij 1e suppletore begroting 2009 besloten.

De opbouw van de 2e suppletore begroting 2008 is als volgt:

- Een begrotingsstaat, waarin de mutaties voor uitgaven, verplichtingen en ontvangsten zijn opgenomen;
- Een Memorie van toelichting die de volgende onderdelen bevat:
  - Een overzichtstabel waarin de majeure beleidsmutaties worden gepresenteerd;
  - Per beleidsartikel een tabel *Budgettaire gevolgen van beleid*. In deze tabel worden alle mutaties opgenomen. De belangrijke beleidsmatige mutaties worden toegelicht. Alleen technische mutaties van grote omvang worden ook toegelicht;
  - De stand van de 2e suppletore begroting 2008 wordt opgebouwd door middel van mutaties op de stand van de 1e suppletore begroting 2008. Hierbij wordt aangetekend dat er 2e suppletore mutaties zijn die al in de WWI-Ontwerpbegroting 2009 vermeld worden. Dit worden de zogenaamde «Miljoenennotamutaties» genoemd;
  - Als toelichting is een mutatietabel opgenomen waarin mutaties worden gepresenteerd die op het desbetreffende instrument hebben plaatsgevonden. Indien van toepassing zijn ook Miljoenennotamutaties opgenomen. De toelichtingen van de Miljoenennotamutaties staan veelal ook in de verdiepingsbijlage van de Ontwerpbegroting 2009;
  - Daarnaast worden soms ook nog de uitgaven aan incidentele subsidies vermeld om een wettelijke grondslag te creëren. Deze uitgaven komen niet direct terug in begrotingsmutaties omdat het hier uitgaven in de realisatiesfeer betreft.

Voor het goede begrip wordt de aanduiding «beleidsmatige mutatie» nader toegelicht. Een beleidsmatige mutatie is het gevolg van gevoerd beleid en is dus te beïnvloeden (bijvoorbeeld een bezuiniging, beleidswijzigingen met financiële gevolgen, afwijkingen uit hoofde van behoorlijk bestuur). Niet-beleidsmatige mutaties zijn meer technisch van aard en worden alleen bij grote omvang toegelicht.

## 2. Het beleid

### 2.1. Overzicht belangrijkste suppletore mutaties 2008 (Najaarsnota)

#### Uitgaven (x € 1000)

	Uitgaven	Artnr.
Stand ontwerpbegroting 2008	4 032 545	
Stand na 1e suppletore begroting 2008	4 419 713	
Belangrijkste 2e suppletore mutaties 2008:		
1. Overboeking aan Gemeentefonds, bewonersbudgetten	- 9 300	1
2. Overboeking aan Gemeentefonds, wijkenbudget	- 40 000	1
3. Intertemporele kasschuif budget wijken-aanpak	- 123 000	1
4. BDU-SIV: aanpassing MO/VB en VO	21 405	1
5. BDU-SIV: aanpassing extra middelen onderwijsachterstanden	15 660	1
6. Lagere realisatie BLS-budgetten	- 30 600	1
7. Verhoging uitgaven Programma Energie-budgetten	6 331	2
8. Aanpassing fasering budgetten CO <sub>2</sub> reductieregeling	- 7 383	2
9. Aanpassing fasering budgetten Meer met Minder	- 7 150	2
10. Verlaging uitgaven Meer met Minder	- 4 736	2
11. Overboeking aan Gemeentefonds, regeling taalcoaches	- 4 215	4
12. Meer uitgaven inburgering voor gepardonneerden en stagnatie	19 700	4
13. Ombuiging activiteiten remigratie	- 7 000	4
14. Aanpassing fasering budget Antillianen-gemeenten	- 4 500	4
15. Vertraging kasuitgaven diverse projecten HCvS en AZ	- 6 000	6
16. Afkoop Huisvesting gehandicapten	45 000	95
17. Afkoop Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS) 1992-1994	90 000	95
18. Hogere uitgaven Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS) 2008	5 090	95
Overige mutaties	- 35 835	diverse
Stand na 2e suppletore begroting 2008	4 343 180	

#### *Toelichting:*

##### Ad 1.

Ter bevordering van de leefbaarheid in hun wijk en ter versterking van de sociale samenhang wordt voor de jaren 2008-2011 budget beschikbaar gesteld voor de 18 gemeenten met de 40 aandachtswijken als voor de G-31 gemeenten.

##### Ad 2.

Medefinanciering van de wijkactieplannen in de 40 aandachtswijken, in het kader van het Actieplan Krachtwijken.

##### Ad 3.

Teneinde voor bewoners zichtbare verbeteringen in de wijk tot stand te brengen en om specifiek door gemeenten in de wijkactieplannen genoemde knelpunten op te lossen, is bij 1e suppletore begroting 2008 extra budget toegevoegd voor de wijkenaanpak. De fasering van de uitgaven worden met onderhavige mutatie overeen gebracht met het feitelijk te verwachte kasritme.

Ad 4.

Het betreft hier een bijdrage van VWS met betrekking tot Maatschappelijke opvang/vrouwenbeleid en vrouwenopvang (€ 3,9 mln), Advies- en steunpunt huiselijk geweld (€ 2,5 mln) en extra gelden voor de G4 (€ 15 mln).

Ad 5.

Van OCW zijn ten behoeve van het programmadeel «onderwijs-achterstandenbeleid» extra middelen (€ 15,7 mln) ontvangen.

Ad 6.

Bij de BLS-budgetten is sprake van lagere realisaties woningbouw en Eigen Bouw.

Ad 7.

Bij het Programma Energiebudgetten is sprake van een kastekort in 2008 in samenhang met de uitfinanciering van openstaande verplichtingen. Dekking vindt plaats door aanwending van kasruimte in 2008 bij de overige budgetten voor energiebesparing op artikel 2.

Ad 8.

Ten tijde van budgettering in 2006 waren er nog geen ervaringgegevens beschikbaar. De fasering van de budgetten voor de CO<sub>2</sub> reductieregeling wordt nu aangepast op het later afronden van projecten dan eerder verondersteld.

Ad 9.

De fasering van de budgetten beschikbaar voor Meer met Minder wordt aangepast in samenhang met de ontwikkeling en uitvoering van het beleidsinstrumentarium.

Ad 10.

De uitgavenraming 2008 voor de Meer met Minder budgetten wordt verlaagd ter dekking van een kastekort in 2008 bij het Programma Energiebudgetten.

Ad 11.

In het kader van het Deltaplan Inburgering worden aan gemeenten middelen beschikbaar gesteld voor het opzetten van projecten voor taalcoaches.

Ad 12.

Aanbieders van inburgeringprogramma's zijn in 2007 geconfronteerd met te weinig inburgeraars die hun programma's aanvangen. Het kabinet heeft aangegeven (Kamerstukken II, 2007–2008, 31 143, nr. 19) bereid te zijn een bijdrage te leveren aan het wegnemen van het exploitatieverlies in 2007 dat hierdoor veroorzaakt is. De vergoeding van deze bijdrage vindt nog dit jaar plaats. Eveneens vindt dit jaar de tweede betaling plaats op grond van de prognose 2008 van gemeenten van de instroom in de inburgering als gevolg van de afwikkeling van de nalatenschap van de oude vreemdelingenwet. Ter dekking van dit tekort van circa € 20 mln worden voor 2008 geplande activiteiten en uitgaven omgebogen op het gebied van remigratie en integratie. Dit leidt in 2008 tot € 10 mln aan ruimte. Tevens is dekking mogelijk door het inzetten van niet geraamde ontvangsten bij inburgering en remigratie voor in totaal ook circa € 10 mln. Deze ontvangsten vloeien voort uit van gemeenten ontvangen verantwoordingen en verrekening van gerealiseerde kosten met externe partijen.

Ad 13.

Als gevolg van een ombuiging bij voor 2008 geplande activiteiten op het gebied van remigratie wordt budget vrijgespeeld ter dekking van de meer uitgaven inburgering voor gepardonnerden en stagnatie.

Ad 14.

Voor 2008 gereserveerd budget voor het continueren van bestuurlijke arrangementen met de Antillianengemeenten zal eerst in 2009 worden betaald. Een bedrag van € 4,5 mln komt daarom in 2008 niet tot besteding en zal naar verwachting in 2009 nodig zijn.

Ad 15.

Op dit instrument doet zich een vertraging voor van € 6,0 mln bij verschillende investeringsprojecten voor de Hoge Colleges van Staat en het ministerie van Algemene Zaken. Deze vertragingen zullen naar verwachting tot betalingen leiden in latere jaren.

De oorzaak van de vertragingen is gelegen in het feit dat verbouwingen van Rijksmonumenten veel versturende factoren kennen, zoals lange vergunningprocedures. De Rijksgebouwendienst kan daardoor slechts een beperkte invloed uitoefenen op de planning van de uitgaven.

Ad 16 en 17.

Als uitvloeisel van het Coalitieakkoord heeft het Kabinet besloten om voor 2008 € 135 mln en 2009 € 516 mln ter beschikking te stellen om tot gefaseerde afkoop van het Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS) en afkoop in 2008 van de regeling Huisvesting gehandicapten (HVG) over te gaan. Hiermee vervallen langlopende verplichtingen aan gemeenten, wordt het aantal specifieke uitkeringen teruggebracht en wordt het beeld voor de jaren na 2009 ontlast.

Ad 18.

De meerjarige fasering bleek niet juist. Het vermoedelijk beloop aan in 2008 te betalen reguliere bijdragen komt hoger uit dan het voor 2008 beschikbare budget. Compensatie is voorzien door een tegengestelde verlaging van het kasbudget 2009.

**Ontvangsten (x € 1000)**

	Ontvangsten	Artnr.
Stand ontwerpbegroting 2008*	1 072 937	
Stand na 1e suppletore begroting 2008	1 176 410	
Belangrijkste 2e suppletore mutaties 2008:		
1. BDU-SIV: aanpassing MO/VB en VO	21 405	1
2. BDU-SIV: aanpassing extra middelen onderwijsachterstanden	15 660	1
3. Intrekken wetsvoorstel Interimwet betaalbaarheidsheffing	- 355 383	3
4. Vertraging ontvangsten huurtoeslag 2008	- 60 000	3
5. Vertraging ontvangsten huursubsidie	- 6 000	3
6. Hogere ontvangsten inburgering van gemeenten	6 100	4
7. Plein 1813	- 4 500	6
Overige mutaties	4 423	diverse
Stand na 2e suppletore begroting 2008	798 115	

*Toelichting:*

Ad 1 en 2.

Zie de toelichtingen bij de uitgaven.

Ad 3.

Met het intrekken van het wetsvoorstel «Interim-wet betaalbaarheidheffing huurwoningen» (Kamerstukken I, 2007–2008, 30 410, H) is de grondslag komen te vervallen voor het heffen van bijdragen van verhuurders van woningen ten behoeve van de uitgaven van het Rijk in het kader van de betaalbaarheid van het wonen (liberalisatie van het huurbeleid). De ramingen worden hierbij verlaagd met de indertijd geraamde ontvangsten met betrekking tot dit wetsvoorstel.

Ad 4.

In 2008 wordt bij de huurtoeslag € 60 mln minder ontvangen dan geraamd, omdat terugvorderingen door de Belastingdienst dit jaar vertraagd zijn ingesteld en meer debiteuren gebruik maken van een terugbetalingsregeling met een gemiddeld langere incassoperiode als gevolg. De ontvangsten die nu worden misgelopen, komen naar verwachting later wel binnen.

Ad 5.

Lagere ontvangsten huursubsidie in 2008, als gevolg van een achterstand bij de invordering van terugvorderingen, leiden tot hogere ontvangsten in 2009. De incasso van een groot deel van deze terugvorderingen staat geruime tijd stil. Acties die de Belastingdienst in de tweede helft van 2008 zou starten om alle nog openstaande huursubsidievorderingen versneld te innen, zijn vertraagd en zullen pas in 2009 tot hogere ontvangsten leiden. Hier wordt er van uitgegaan dat de ontvangsten die in 2008 worden misgelopen in 2009 alsnog zullen binnenkomen.

Ad 6.

Uit van de gemeenten ontvangen verantwoordingen blijkt dat gemeenten € 6,1 mln aan inburgeringsbudget moeten terugstorten. Deze ontvangsten worden ingezet ter dekking van de meer uitgaven inburgering voor gepardonneerden en stagnatie.

Ad 7.

In 2006 is een ontvangst wegens een mogelijke verkoop van een object aan Plein 1813 te Den Haag in de begroting opgenomen. Omdat de verkoop van dit object voorlopig niet aan de orde is, wordt het bedrag afgeboekt.

## Artikelsgewijze toelichting

### Wetsartikel 1 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)

#### 2.2. De beleidsartikelen

#### Artikel 1. Stimuleren krachtige steden, vitale wijken en voldoende woningbouw

(X € 1000)

	(1)	(2)	(3)	(4)=(2+3)
	Stand ontwerp-begroting 2008	Stand 1e suppletore begroting 2008	Mutaties 2e suppletore begroting 2008	Stand 2e suppletore begroting 2008
<b>Verplichtingen:</b>	534 333	696 353	- 151 676	<b>544 677</b>
<b>Uitgaven:</b>	938 117	1 119 071	- 33 964	<b>1 085 107</b>
Programma:	938 117	1 119 071	- 33 964	<b>1 085 107</b>
Bevorderen van de leefbaarheid van de woonwijken:				
Investeringen Stedelijke vernieuwing	361 196	553 140	- 181 500	371 640
Bewonersinitiatieven	323 859	365 003	- 4 200	360 803
Innovatiebudget Stedelijke vernieuwing	20 000	10 000	- 9 300	700
Programma Sociale Veiligheid	17 337	13 137	- 3 000	10 137
Stimuleren Wijkenaanpak	0	0	0	0
Stimuleren Wijkenaanpak	0	165 000	- 165 000	0
Faciliteren grotestedenbeleid:	3 238	1 908	- 775	1 133
Stimuleren grotestedenbeleid:	570 699	556 838	41 914	598 752
Sociale herovering	0	0	50	50
Sittard Geleen	365	365	48	413
BDU-SIV	509 724	509 724	39 134	548 858
BDU-SIV veiligheidsmiddelen	60 610	46 749	2 682	49 431
Voldoende woningproductie:	0	0	108 591	108 591
Budget BLS	0	0	108 591	108 591
Bijdragen stimulering woningproductie	0	0	0	0
Overige programmabudgetten:	2 984	7 185	- 2 194	4 991
Onderzoek	0	1 320	217	1 537
Experimenten en kennisoverdracht	0	2 620	- 1 181	1 439
FES NICIS	2 700	3 245	- 1 230	2 015
Kenniscentrum	284	0	0	0
Kosten uitvoeringsorganisaties	0	0	0	0
Nader aan te wijzen	0	0	0	0
<b>Ontvangsten:</b>	512 708	513 253	37 754	<b>551 007</b>

\* BDU=Bijzondere Doeluitkeringen

*Toelichting:*

#### **Instrument: Investeringen Stedelijke Vernieuwing**

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:



(X € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Aanpassing betaalritme maatwerk en Impulsregeling		- 2 200
2. Van instrument stimuleren wijkenaanpak; amendement volkstuinten	2 000	2 000
3. Aanpassing fasering budget Volkstuinen	- 4 000	- 4 000
4. Uitboeken WWI claim stroppenpot prijsbijstelling	6 944	6 944
5. Aanpassing fasering prijsbijstelling tranche 2008	- 6 944	- 6 944
Totaal	- 2 000	- 4 200

*Toelichting:*

Ad 1.

Bij de afwikkeling van verschillende maatwerkafspraken en Impulsregeling leiden vertragingen tot fasering van het uitgavenbudget.

Ad 2.

In samenhang met het aangenomen amendement 31 200 XVIII nr. 12 is in 2008 en 2009 totaal € 4 mln tijdelijk op het ISV-instrument vrijgemaakt voor de stimulering van de aanleg of substantiële uitbreiding van volkstuincomplexen. Bij brief van 30 mei (Kamerstukken II, 2007–2008, 31 474 XVIII, nr. 5) is aangegeven dat het ISV vanuit de extra beschikbare middelen voor de wijkenaanpak bij 2e suppletore begroting wordt gecompenseerd.

Ad 3.

Het in 2008 voor de uitbreiding van het areaal aan volkstuinten beschikbare budget wordt naar verwachting eerst begin 2009 toegekend en betaald.

Ad 4 en 5.

Het kabinet heeft besloten de prijsbijstelling, tranche 2008, niet uit te keren. Voor de ministeries die in 2008 aanlopen tegen onoverkomelijke problemen is een stroppenpot gecreëerd voor 2008 en 2009, waar WWI ook middelen uit heeft ontvangen (ad 4.). Omdat deze incidentele compensatie niet aansluit bij de structurele financiële knelpunten, past WWI de fasering aan ter dekking van knelpunten in latere jaren (ad

**Instrument: Bewonersinitiatieven**

Ter bevordering van de leefbaarheid in hun wijk en ter versterking van de sociale samenhang wordt voor de jaren 2008–2011 budget beschikbaar gesteld voor de 18 gemeenten met de 40 aandachtswijken als voor de G-31 gemeenten. Om deze reden wordt in 2008 € 9,3 mln overgeboekt naar het Gemeentefonds.

**Instrument: Innovatiebudget Stedelijke vernieuwing**

De afwikkeling van verschillende InnovatieProgramma Stedelijke Vernieuwing (IPSV)-trajecten is vertraagd. Hierdoor zullen € 3,0 mln aan uitgaven waarschijnlijk pas in 2009 benodigd zijn.

**Instrument: Stimuleren wijkaanpak**

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(X € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Overboeking aan Gemeentefonds, wijkenbudget	- 40 000	- 40 000
2. Naar instrument Investerings Stedelijke Vernieuwing; amendement volkstuinen	- 2 000	- 2 000
3. Intertemporele kasschuif budget wijken-aanpak	- 123 000	- 123 000
Totaal	- 165 000	- 165 000

*Toelichting:***Ad 1.**

Medefinanciering van de wijkactieplannen in de 40 aandachtswijken, in het kader van het Actieplan Krachtwijken.

**Ad 2.**

In samenhang met het aangenomen amendement 31 200 XVIII nr. 12 is in 2008 en 2009 totaal € 4 mln tijdelijk op het ISV-instrument vrijgemaakt voor de stimulering van de aanleg of substantiële uitbreiding van volkstuincomplexen. Bij brief van 30 mei (Kamerstukken II, 2007-2008, 31 474 XVIII, nr. 5) is aangegeven dat het ISV vanuit de extra beschikbare middelen voor de wijkenaanpak bij 2e suppletore begroting wordt gecompenseerd.

**Ad 3.**

Teneinde voor bewoners zichtbare verbeteringen in de wijk tot stand te brengen en om specifiek door gemeenten in de wijkactieplannen genoemde knelpunten op te lossen, is bij 1e suppletore begroting 2008 extra budget toegevoegd voor de wijkenaanpak. De fasering van de uitgaven worden met onderhavige mutatie overeen gebracht met het feitelijk te verwachte kasritme.

**Instrument: BDU-Sociaal, Integratie en Veiligheid**

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(X € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. BDU-SIV: aanpassing MO/VB en VO	21 405	21 405
2. BDU-SIV: aanpassing extra middelen onderwijsachterstanden		15 660
3. Overige mutaties	2 219	2 069
Totaal	23 624	39 134

*Toelichting:***Ad 1.**

Het betreft hier een bijdrage van VWS met betrekking tot Maatschappelijke opvang/vrouwenbeleid en vrouwenopvang (€ 3,9 mln), Advies- en steunpunt huiselijk geweld (€ 2,5 mln) en extra gelden voor de G4 (€ 15 mln).

Ad 2.

Van OCW zijn ten behoeve van het programmadeel «onderwijs-achterstandenbeleid» extra middelen (€ 15,7 mln) ontvangen.

**Instrument: Budget BLS**

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(X € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Van artikel 2 naar artikel 1; Budget BLS	30 500	139 191
2. Lagere realisaties BLS-budgetten	- 27 200	- 30 600
Totaal	3 300	108 591

*Toelichting:*

Ad 1.

De artikelbenaming en -indeling van de WWI-begroting is deels aangepast. In 2008 stond het BLS-budget bij artikel 2 «Stimuleren van voldoende woningbouw en duurzame kwaliteit». Bij de ontwerpbegroting 2009 is dit budget overgeboekt naar artikel 1 «Stimuleren krachtige steden, vitale wijken en voldoende woningbouw».

Ad 2.

Bij de BLS-budgetten is sprake van lagere realisaties woningbouw en Eigen Bouw.

**Instrument: FES NICIS**

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(X € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Aanpassing fasering bijdrage NICIS	- 3 296	- 3 245
2. Afwikkeling startbijdrage NICIS		2 015
3. Overige mutaties	51	
Totaal	- 3 245	- 1 230

*Toelichting:*

Ad 1.

Als gevolg van een gewijzigde fasering van het onderzoek en daardoor aangepaste financieringssystematiek wordt de voor 2008 geraamde bijdrage aan het NICIS niet gerealiseerd. Een mogelijk beroep op middelen zal in 2009 ontstaan. Ook de hieraan gerelateerde ontvangsten uit het FES schuiven door van 2008 naar 2009.

Ad 2.

Van de aan het NICIS toegekende startbijdrage wordt € 2,015 mln in 2008 betaald. Hiermee was in de raming 2008 geen rekening gehouden. Tegenover deze hogere uitgaven staan ook hogere ontvangsten in 2008 vanuit het FES.

## Ontvangsten

### Ontvangsten instrument: BDU-Sociaal, Integratie en Veiligheid

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(X € 1000)

	Ontvangsten
Mutaties 2e suppletore begroting:	
1. BDU-SIV: aanpassing MO/VB en VO	21 405
2. BDU-SIV: aanpassing extra middelen onderwijs-achterstanden	15 660
3. Overige mutates	1 919
Totaal	38 984

#### *Toelichting:*

Zie de toelichtingen bij de uitgaven.

### Ontvangsten instrument: FES NICIS

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(X € 1000)

	Ontvangsten
Mutaties 2e suppletore begroting:	
1. Aanpassing fasering bijdrage NICIS	- 3 245
2. Afwikkeling startbijdrage NICIS	2 015
Totaal	- 1 230

#### *Toelichting:*

Zie de toelichtingen bij de uitgaven.

## Artikel 2. Stimuleren van een duurzame kwaliteit van woningen, gebouwen en bouwwerken

(x € 1000)

	(1)	(2)	(3)	(4)=(2+3)
	Stand ontwerp- begroting 2008	Stand 1e suppletore begroting 2008	Mutaties 2e suppletore begroting 2008	Stand 2e suppletore begroting 2008
<b>Verplichtingen:</b>	37 525	60 158	– 36 512	<b>23 646</b>
<b>Uitgaven:</b>	163 800	178 086	– 151 666	<b>26 420</b>
Programma:	163 800	178 086	– 151 666	26 420
Stimuleren van voldoende woningproductie:	124 826	139 191	– 139 191	0
Budget BLS	124 826	139 191	– 139 191	0
Planologische en woningbouwknelpunten VINEX en VINAC	0	0	0	0
Bijdragen stimulering woningproductie	0	0	0	0
Verruimen van het aanbod van geschikte woningen voor ouderen en gehandicapten:	0	0	0	0
Garanderen minimale kwaliteit gebouwen en bevorderen hogere kwaliteit:	32 808	33 208	– 14 794	18 414
Programma energiebudgetten	8 881	7 794	6 331	14 125
Subsidies energiebesparing (CO <sub>2</sub> reductie) gebouwde omgeving	23 080	24 323	– 20 709	3 614
Regeling sanering loden drinkwaterleidingen	2	58	– 52	6
Regeling energiebesparing huishoudens met lagere inkomens	845	660	– 103	557
Innovatief bouwen	0	373	– 261	112
Subsidies innovatie energiebesparing gebouwde omgeving (FES)	0	0	0	0
Overige programmabudgetten:	6 166	5 687	2 319	8 006
Onderzoek	2 551	905	839	1 744
Kennisoverdracht	1 039	2 262	1 387	3 649
Kosten uitvoeringsorganisaties	2 576	2 520	93	2 613
Nader aan te wijzen	0	0	0	0
<b>Ontvangsten:</b>	91	91	1 134	<b>1 225</b>

### *Toelichting:*

#### **Instrument: Budget BLS 2008**

De artikelbenaming en -indeling van de WWI-begroting is deels aangepast. In 2008 stond het BLS-budget bij artikel 2 «Stimuleren van voldoende woningbouw en duurzame kwaliteit». Bij de ontwerpbegroting 2009 is dit budget overgeboekt naar artikel 1 «Stimuleren krachtige steden, vitale wijken en voldoende woningbouw». Voor 2008 betreft dit een overboeking van circa € 139,2 mln aan uitgaven en € 30,5 mln aan verplichtingen.

#### **Instrument: Programma energiebudgetten**

Bij het Programma Energiebudgetten is sprake van een kastekort van circa € 6,3 mln in 2008 in samenhang met de uitfinanciering van openstaande verplichtingen. Dekking vindt plaats door aanwending van kasruimte in 2008 bij de overige budgetten voor energiebesparing op artikel 2.

**Instrument: Subsidies energiebesparing (CO<sub>2</sub> reductie) gebouwde omgeving**

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(x € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Aanpassing fasering budgetten CO <sub>2</sub> reductieregeling	- 388	- 7 383
2. Aanpassing fasering budgetten Meer met Minder	- 10 579	- 7 150
3. Verlaging uitgaven CO <sub>2</sub> reductieregeling		- 1 440
4. Verlaging uitgaven Meer met Minder		- 4 736
Totaal	- 10 967	- 20 709

*Toelichting:***Ad 1.**

Ten tijde van budgettering in 2006 waren er nog geen ervaringgegevens beschikbaar. De fasering van de budgetten voor de CO<sub>2</sub> reductieregeling wordt nu aangepast op het later afronden van projecten dan eerder verondersteld.

**Ad 2.**

De fasering van de budgetten beschikbaar voor Meer met Minder wordt aangepast in samenhang met de ontwikkeling en uitvoering van het beleidsinstrumentarium.

**Ad 3.**

Als gevolg van niet meer tot betaling komende verplichtingen kan de uitgavenraming 2008 worden verlaagd ter dekking van een kastekort in 2008 bij het Programma Energiebudgetten.

**Ad 4.**

De uitgavenraming 2008 voor de Meer met Minder budgetten wordt verlaagd ter dekking van een kastekort in 2008 bij het Programma Energiebudgetten.

**Instrument: Subsidies innovatie energiebesparing gebouwde omgeving (FES)**

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(x € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Aanpassing fasering toekenningen	- 7 000	
2. Verplichtingschuif t.b.v. tenderpublicatie	10 000	
Totaal	3 000	

*Toelichting:***Ad 1.**

Bij de subsidies voor innovatie energiebesparing gebouwde omgeving blijft € 7 mln verplichtingenruimte onbenut, omdat toekenningen naar verwachting later dan voorzien zullen plaatsvinden.

Ad 2.

Het voornemen is om dit jaar in het kader van innovatie energiebesparing gebouwde omgeving tot tenderpublicatie cq. opdrachtverlening over te gaan, concreet is dat op het gebied van «naar energieneutraal wonen».

### Artikel 3. Garanderen van keuzemogelijkheden en betaalbaarheid op de woningmarkt

(X € 1000)

	(1)	(2)	(3)	(4)=(2+3)
	Stand ontwerp-begroting 2008	Stand 1e suppletore begroting 2008	Mutaties 2e suppletore begroting 2008	Stand 2e suppletore begroting 2008
<b>Verplichtingen:</b>	2 189 554	2 476 932	29 909	<b>2 506 841</b>
<b>Uitgaven:</b>	2 149 603	2 363 539	62	<b>2 363 601</b>
Programma:	2 149 603	2 363 539	62	2 363 601
Garanderen betaalbaarheid voldoende huurwoningen en evenwichtige verdeling (aanbodgericht):	0	0	0	0
Garanderen betaalbaarheid wonen voor lage inkomensgroepen (vraaggericht):	2 147 023	2 361 154	0	2 361 154
Huursubsidie en huurtoeslag	2 143 779	2 353 129	0	2 353 129
Vangnetregeling	0	0	0	0
Eénmalige bijdrage huurbeleid	0	0	0	0
Kostenvergoeding verhuurders	0	0	0	0
Bevorderen eigen woningenbezit	3 244	8 025	0	8 025
Bijdrage financiering startersleningen	0	0	0	0
Overige programmabudgetten:	2 580	2 385	62	2 447
Onderzoek	740	490	- 23	467
Kennisoverdracht	45	100	20	120
Kosten uitvoeringsorganisaties	1 795	1 795	65	1 860
Nader aan te wijzen	0	0	0	0
<b>Ontvangsten:</b>	550 194	656 294	- 421 383	<b>234 911</b>

*Toelichting:*

#### Instrument: Bevorderen eigen woningenbezit

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(x € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Verplichtingen Meer toekenningen BEW+	30 000	
2. Uitboeken WWI claim stroppenpot prijsbijstelling	1 578	1 578
3. Aanpassing fasering prijsbijstelling tranche 2008	- 1 578	- 1 578
Totaal	30 000	0

*Toelichting:*

Ad 1.

Als gevolg van een hoger aantal (2 000) toekenningen dan geraamd en een iets hogere gemiddelde bijdrage zullen bij de Koopsubsidie (BEW+) de verplichtingen in 2008 € 30 mln hoger uitkomen dan eerder geraamd. Naar verwachting zullen deze hogere verplichtingen niet (volledig) doorwerken in de uitgaven voor 2008 en latere jaren.

Ad 2 en 3.

Het kabinet heeft besloten de prijsbijstelling, tranche 2008, niet uit te keren. Voor de ministeries die in 2008 aanlopen tegen onoverkomelijke



problemen is een stroppenpot gecreëerd voor 2008 en 2009, waar WWI ook middelen uit heeft ontvangen (ad 2.). Omdat deze incidentele compensatie niet aansluit bij de structurele financiële knelpunten, past WWI de fasering aan ter dekking van knelpunten in latere jaren (ad 3.).

## Ontvangsten

### Ontvangsten instrumenten: Taakstelling huursubsidie & Bijdrage verhuurders hs-plus

Met het intrekken van het wetsvoorstel «Interim-wet betaalbaarheidheffing huurwoningen» (Kamerstukken I, 2007–2008, 30 410, H) is de grondslag komen te vervallen voor het heffen van bijdragen van verhuurders van woningen ten behoeve van de uitgaven van het Rijk in het kader van de betaalbaarheid van het wonen (liberalisatie van het huurbeleid). De ramingen worden hierbij verlaagd met de indertijd geraamde ontvangsten met betrekking tot dit wetsvoorstel. Voor 2008 leidt dit tot een verlaging van € 238,1 mln op het instrument «Taakstelling huursubsidie» en een verlaging van circa € 117,3 mln op het instrument «Bijdrage verhuurders hs-plus».

### Ontvangsten instrument: Restituties subjectsubsidies

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(x € 1000)

	Ontvangsten
Mutaties 2e suppletore begroting:	
1. Vertraging ontvangsten huurtoeslag 2008	– 60 000
2. Vertraging ontvangsten huursubsidie	– 6 000
Totaal	– 66 000

#### *Toelichting:*

##### Ad 1.

In 2008 wordt bij de huurtoeslag € 60 mln minder ontvangen dan geraamd, omdat terugvorderingen door de Belastingdienst dit jaar vertraagd zijn ingesteld en meer debiteuren gebruik maken van een terugbetalingsregeling met een gemiddeld langere incassoperiode als gevolg. De ontvangsten die nu worden misgelopen, komen naar verwachting later wel binnen.

##### Ad 2.

Lagere ontvangsten huursubsidie in 2008, als gevolg van een achterstand bij de invordering van terugvorderingen, leiden tot hogere ontvangsten in 2009. De incasso van een groot deel van deze terugvorderingen staat geruime tijd stil. Acties die de Belastingdienst in de tweede helft van 2008 zou starten om alle nog openstaande huursubsidievorderingen versneld te innen, zijn vertraagd en zullen pas in 2009 tot hogere ontvangsten leiden. Hier wordt er van uitgegaan dat de ontvangsten die in 2008 worden misgelopen in 2009 alsnog zullen binnenkomen.

## Artikel 4. Integratie niet-westerse migranten

(X € 1000)

	(1)	(2)	(3)	(4)=(2+3)
	Stand ontwerp- begroting 2008	Stand 1e suppletore begroting 2008	Mutaties 2e suppletore begroting 2008	Stand 2e suppletore begroting 2008
<b>Verplichtingen:</b>	483 324	458 204	– 140 209	<b>317 995</b>
<b>Uitgaven:</b>	483 324	458 204	– 5 209	<b>452 995</b>
Programma:	483 324	458 204	– 5 209	452 995
Inburgering en etnische minderheden:	397 416	375 416	7 173	382 589
Facilitering inburgering	397 416	375 416	7 173	382 589
Verkleinen van economische, sociale en culturele afstand:	85 908	82 788	– 12 382	70 406
Facilitering remigratie	36 406	36 406	– 5 832	30 574
Overige instrumenten	49 502	46 382	– 6 550	39 832
<b>Ontvangsten:</b>	7 142	1 470	8 700	<b>10 170</b>

*Toelichting:*

### Instrument: Facilitering inburgering

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(x € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Correctie verplichtingenraming 2008	– 135 000	
2. Overboeking aan Gemeentefonds, bijdrage Inburgeringsagenda	– 2 400	– 2 400
3. Overboeking aan Gemeentefonds, regeling taalcoaches	– 4 215	– 4 215
4. Overboeking aan Gemeentefonds, Innovatietrajecten Deltaplan	– 2 550	– 2 550
5. Meer uitgaven inburgering voor gepardon- neerden en stagnatie	19 700	19 700
6. Afname van beroep op leenfaciliteit inburgering	– 4 000	– 4 000
7. Overige mutaties	638	
<b>Totaal</b>	<b>– 127 827</b>	<b>7 173</b>

*Toelichting:*

Ad 1.

De verplichting voor de aan de G31 gemeenten uit te keren bijdragen in 2008 en 2009 is reeds in 2007 vastgelegd. Bij Slotwet 2007 is hiervoor het verplichtingenbudget voor 2007 fors verhoogd. Een hiermee samenhangende correctie c.q. verlaging van het verplichtingenbudget voor 2008 heeft tot dusver nog niet plaatsgevonden.

Ad 2.

Voor het opstellen en uitvoeren van de Inburgeringsagenda (Deltaplan Inburgering) wordt in 2008 eenmalig € 2,4 mln. overgeboekt naar het Gemeentefonds.

Ad 3.

In het kader van het Deltaplan Inburgering worden aan gemeenten middelen beschikbaar gesteld voor het opzetten van projecten voor taalcoaches.

Ad 4.

Voor Innovatietrajecten in het kader van het Deltaplan Inburgering wordt in 2008 budget overgeboekt naar het Gemeentefonds (€ 2,55 mln.).

Ad 5.

Aanbieders van inburgeringprogramma's zijn in 2007 geconfronteerd met te weinig inburgeraars die hun programma's aanvangen. Het kabinet heeft aangegeven (Kamerstukken II, 2007–2008, 31 143, nr. 19) bereid te zijn een bijdrage te leveren aan het wegnemen van het exploitatieverlies in 2007 dat hierdoor veroorzaakt is. De vergoeding van deze bijdrage vindt nog dit jaar plaats. Eveneens vindt dit jaar de tweede betaling plaats op grond van de prognose 2008 van gemeenten van de instroom in de inburgering als gevolg van de afwikkeling van de nalatenschap van de oude vreemdelingenwet. Ter dekking van dit tekort van circa € 20 mln worden voor 2008 geplande activiteiten en uitgaven omgebogen op het gebied van remigratie en integratie. Dit leidt in 2008 tot € 10 mln aan ruimte. Tevens is dekking mogelijk door het inzetten van niet geraamde ontvangsten bij inburgering en remigratie voor in totaal ook circa € 10 mln. Deze ontvangsten vloeien voort uit van gemeenten ontvangen verantwoordingen en verrekening van gerealiseerde kosten met externe partijen.

Ad 6.

Omdat nieuwkomers een aanbod van de gemeente kunnen krijgen, daalt het beroep op de leenfaciliteit aanzienlijk. Dit leidt tot lagere uitgaven in 2008, maar ook tot lagere ontvangsten.

#### **Instrument: Facilitering remigratie**

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(x € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Ontwerpbegroting 2008 mutaties: Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Ombuiging activiteiten remigratie	- 7 000	- 7 000
2. Uitboeken WWI claim stroppenpot prijsbijstelling	2 681	2 681
3. Aanpassing fasering prijsbijstelling tranche 2008	- 1 513	- 1 513
Totaal	- 5 832	- 5 832

#### *Toelichting:*

Ad 1.

Als gevolg van een vertraging bij voor 2008 geplande activiteiten op het gebied van remigratie wordt budget vrijgespeeld ter dekking van de meer uitgaven inburgering voor gepardonnerden en stagnatie.

Ad 2 en 3.

Het kabinet heeft besloten de prijsbijstelling, tranche 2008, niet uit te keren. Voor de ministeries die in 2008 aanlopen tegen onoverkomelijke problemen is een stroppenpot gecreëerd voor 2008 en 2009, waar WWI ook middelen uit heeft ontvangen (ad 2.). Omdat deze incidentele compensatie niet aansluit bij de structurele financiële knelpunten, past WWI de fasering aan ter dekking van knelpunten in latere jaren.

### **Instrument: Overige instrumenten**

Als gevolg van een ombuiging bij voor 2008 geplande activiteiten op het gebied van integratie wordt budget vrijgespeeld ad € 3 mln ter dekking van de meer uitgaven inburgering voor gepardonneerden en stagnatie.

Voor 2008 gereserveerd budget voor het continueren van bestuurlijke arrangementen met de Antillianengemeenten zal eerst in 2009 worden betaald. Een bedrag van € 4,5 mln komt daarom in 2008 niet tot besteding en zal naar verwachting in 2009 nodig zijn.

### **Ontvangsten**

#### **Ontvangsten instrument: Facilitering inburgering**

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(x € 1000)

	Ontvangsten
Ontwerpbegroting 2008 mutaties:	
Mutaties 2e suppletore begroting:	
1. Afname van beroep op leenfaciliteit inburgering	- 1 000
2. Hogere ontvangsten inburgering van gemeenten	6 100
Totaal	5 100

#### *Toelichting:*

##### **Ad 1.**

Omdat nieuwkomers een aanbod van de gemeente kunnen krijgen, daalt het beroep op de leenfaciliteit aanzienlijk. Dit leidt tot lagere uitgaven in 2008, maar ook tot lagere ontvangsten.

##### **Ad 2.**

Uit van de gemeenten ontvangen verantwoordingen blijkt dat gemeenten € 6,1 mln aan inburgeringsbudget moeten terugstorten. Deze ontvangsten worden ingezet ter dekking van de meer uitgaven inburgering voor gepardonneerden en stagnatie.

#### **Ontvangsten instrument: Facilitering remigratie**

Hogere ontvangsten (€ 3,6 mln) op het terrein van remigratie worden ingezet ter dekking van de meer uitgaven inburgering voor gepardonneerden en stagnatie.

## Artikel 5. Randvoorwaarden voor de integratie en een goed werkende woningmarkt

(X € 1000)

	(1)	(2)	(3)	(4)=(2+3)
	Stand ontwerp- begroting 2008	Stand 1e suppletore begroting 2008	Mutaties 2e suppletore begroting 2008	Stand 2e suppletore begroting 2008
<b>Verplichtingen:</b>	12 485	9 002	97	<b>9 099</b>
<b>Uitgaven:</b>	13 349	11 253	- 1 065	<b>10 188</b>
Programma:	13 349	11 253	- 1 065	10 188
Middellange termijnbeleid en verkenningen:	0	0	0	0
Bevorderen van maximale maatschappelijke prestaties van wooncorporaties:	0	0	0	0
Versterken van de positie van de woonconsument:	1 346	1 346	0	1 346
Subsidies woonconsumentenorganisaties	1 346	1 346	0	1 346
Overige programmabudgetten:	12 003	9 907	- 1 065	8 842
Onderzoek	8 297	6 763	- 344	6 419
Experimenten en kennisoverdracht	3 706	3 144	- 721	2 423
Nader aan te wijzen	0	0	0	0
<b>Ontvangsten:</b>	0	0	0	<b>0</b>

## Artikel 6. Rijkshuisvesting

(X € 1000)

	(1)	(2)	(3)	(4)=(2+3)
	Stand ontwerp- begroting 2008	Stand 1e suppletore begroting 2008	Mutaties 2e suppletore begroting 2008	Stand 2e suppletore begroting 2008
<b>Verplichtingen:</b>	111 981	97 424	- 9 123	<b>88 301</b>
<b>Uitgaven:</b>	111 981	97 424	- 9 123	<b>88 301</b>
Programma:	111 981	97 424	- 9 123	88 301
Het adviseren en implementeren beleid rijkshuisvestingsstelsel:	9 685	8 983	- 2 345	6 638
Beleid (mede) van toepassing op de rijkshuisvesting en de doelmatige werking van het rijkshuisvestingsstelsel	2 882	4 161	143	4 304
Onderzoek Rgd	590	590	0	590
Coördinatie rijksopdrachtgeverschap in de bouw	1 213	637	0	637
Energiebesparing rijkshuisvesting	5 000	3 595	- 2 488	1 107
De architectonische kwaliteit stimuleren en monumenten beheren:	16 659	8 106	106	8 212
Stimuleren architectonische kwaliteit	3 021	- 75	75	0
Beheer monumenten in rijksbezit	13 638	8 181	31	8 212
Huisvesten van het Koninklijk Huis, de Hoge Colleges van Staat en het ministerie van Algemene Zaken:	85 637	80 335	- 6 884	73 451
Onderhoud HCvS/AZ	2 916	4 406	7	4 413
Investerings HCvS/AZ	35 559	22 312	- 4 382	17 930
Huren HCvS/AZ	3 478	2 938	170	3 108
Paleizen	35 263	45 805	- 2 679	43 126
Functionele kosten Koninklijk Huis	8 421	4 874	0	4 874
<b>Ontvangsten:</b>	357	4 857	- 4 500	357

*Toelichting:*

### Instrument: Energiebesparing rijkshuisvesting

Door een relatief late start (april) van het Programma Groene Technologieën en het niet direct beschikbaar zijn van voldoende pilot- en innovatieprojecten die aan alle voorwaarden voldoen, wordt het beschikbare budget in 2008 niet geheel besteed en wordt € 2,5 mln overgeboekt van 2008 en 2009.

### Instrument: Investerings HCvS/AZ

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(x € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Vertraging kasuitgaven diverse projecten HCvS en AZ	- 6 000	- 6 000
2. Uitboeken WWI claim stroppenpot prijsbijstelling	1 511	1 511
3. Overige mutaties	107	107
<b>Totaal</b>	<b>- 4 382</b>	<b>- 4 382</b>

*Toelichting:*

Ad 1.

Op dit instrument doet zich een vertraging voor van € 6,0 mln bij verschillende investeringsprojecten voor de Hoge Colleges van Staat en het

ministerie van Algemene Zaken. Deze vertragingen zullen naar verwachting tot betalingen leiden in latere jaren. De oorzaak van de vertragingen is gelegen in het feit dat verbouwingen van Rijksmonumenten veel verstorende factoren kennen, zoals lange vergunningprocedures. De Rijksgebouwendienst kan daardoor slechts een beperkte invloed uitoefenen op de planning van de uitgaven.

Ad 2.

Het kabinet heeft besloten de prijsbijstelling, tranche 2008, niet uit te keren. Voor de ministeries die in 2008 aanlopen tegen onoverkomelijke problemen is een stroppenpot gecreëerd voor 2008 en 2009, waar WWI ook middelen uit heeft ontvangen.

**Instrument: Paleizen**

Op dit instrument doet zich een vertraging voor van € 3,6 mln bij verschillende investeringsprojecten voor de paleizen. Deze vertragingen zullen naar verwachting tot betalingen leiden in latere jaren. Ook hier geldt dat de Rijksgebouwendienst slechts een beperkte invloed kan uitoefenen op de planning

**Ontvangsten**

**Ontvangsten instrument: Investerings HCvS/AZ**

In 2006 is een ontvangst wegens een mogelijke verkoop van een object aan Plein 1813 te Den Haag in de begroting opgenomen. Omdat de verkoop van dit object voorlopig niet aan de orde is, wordt het bedrag (€ 4,5 mln) afgeboekt.

## Artikel 95. Algemeen (Niet beleidsartikel)

(X € 1000)

	(1)	(2)	(3)	(4)=(2+3)
	Stand ontwerp- begroting 2008	Stand 1e suppletore begroting 2008	Mutaties 2e suppletore begroting 2008	Stand 2e suppletore begroting 2008
<b>Verplichtingen:</b>	3 440	3 242	135 716	<b>138 958</b>
<b>Uitgaven:</b>	172 371	174 423	141 944	<b>316 367</b>
Programma:	172 371	174 423	141 944	316 367
Afkoop subsidies DGW regelingen	0	0	135 700	135 700
Kosten uitvoeringsorganisaties	0	0	0	0
Betaalbare woonkeuze koop- en huursector	12 108	12 808	2 152	14 960
Budget BWS 1992-1994	144 669	144 669	5 090	149 759
Woningbouw en duurzame kwaliteit	0	0	0	0
Huisvesting gehandicapten en woon-zorg	12 154	13 704	- 1 018	12 686
Stedelijke vernieuwing Lelystad	0	0	0	0
LVS en WI	3 440	3 242	20	3 262
<b>Ontvangsten:</b>	445	445	0	<b>445</b>

*Toelichting:*

### **Instrument: Afkoop subsidies DGWWI regelingen**

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(x € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. Uitvoeringskosten afkoop 2008	1 400	1 400
2. Afkoop Huisvesting gehandicapten	45 000	45 000
3. Afkoop BWS 1992-1994	90 000	90 000
4. Overige mutaties	- 700	- 700
<b>Totaal</b>	<b>135 700</b>	<b>135 700</b>

*Toelichting:*

Ad 1.

De door de uitvoeringsorganisatie SenterNovem ten behoeve van deze afkoop in 2008 te maken kosten zijn geraamd op € 1,4 mln.

Ad 2 en 3.

Als uitvloeisel van het Coalitieakkoord heeft het Kabinet besloten om voor 2008 € 135 mln en 2009 € 516 mln ter beschikking te stellen om tot gefaseerde afkoop van het Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS) en afkoop in 2008 van de regeling Huisvesting gehandicapten (HVG) over te gaan. Hiermee vervallen langlopende verplichtingen aan gemeenten, wordt het aantal specifieke uitkeringen teruggebracht en wordt het beeld voor de jaren na 2009 ontlast.

### **Instrument: Betaalbare woonkeuze koop- en huursector**

Als gevolg van minder intrekkingen dan geraamd bij de Eigen woningen (EW) regeling 1984 wordt de uitgavenraming 2008 met € 2,822 mln verhoogd.



**Instrument: Budget BWS 1992–1994**

De meerjarige fasering voor het Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS) bleek niet juist. Het vermoedelijk beloop aan in 2008 te betalen reguliere bijdragen komt € 5,09 mln hoger uit dan het voor 2008 beschikbare budget. Compensatie is voorzien door een tegengestelde verlaging van het kasbudget 2009.

**Instrument: Huisvesting gehandicapten en woonzorg**

Als gevolg van de «uitval» van projecten bij de WoonZorgstimuleringsregeling valt in 2008 € 1,018 mln kasbudget vrij.

## Artikel 96. Onverdeeld (Niet beleidsartikel)

(X € 1000)

	(1)	(2)	(3)	(4)=(2+3)
	Stand ontwerp-begroting 2008	Stand 1e suppletore begroting 2008	Mutaties 2e suppletore begroting 2008	Stand 2e suppletore begroting 2008
<b>Verplichtingen:</b>	0	17 713	- 17 512	<b>201</b>
<b>Uitgaven:</b>	0	17 713	- 17 512	<b>201</b>
Programma:	0	17 713	- 17 512	201
Prijbsijstelling:	0	17 515	- 17 515	0
Nog te verdelen:	0	198	3	201
Nog nader te verdelen taakstellingen	0	0	0	0
Nog nader te verdelen overig	0	198	3	201

*Toelichting:*

### Instrument: Prijbsijstelling

Op dit instrument hebben de volgende mutaties plaatsgevonden:

(x € 1000)

	Verplichtingen	Uitgaven
Mutaties 2e suppletore begroting:		
1. WWI claim stroppenpot prijsbijstelling	- 13 636	- 13 636
2. Loonbijstelling 2008	- 3 241	- 3 241
3. Overige mutaties	- 638	- 638
Totaal	- 17 515	- 17 515

*Toelichting:*

#### Ad 1.

Het ministerie van Financiën heeft de prijsbijstelling, tranche 2008, niet uitgekeerd. Het ministerie van Financiën heeft een stroppenpot in het leven geroepen voor beleid dat en projecten die onherroepelijk in de problemen komen bij het inhouden van de prijsbijstelling. Het ministerie van WWI heeft aanspraak gemaakt op de stroppenpot. De ontvangen middelen uit de stroppenpot voor niet ontvangen prijsbijstelling worden middels deze mutatie uitgeoekt over de aangewezen instrumenten.

#### Ad 2.

De ontvangen loonbijstelling is verdeeld over de verschillende beleidsartikelen van de WWI begroting.

## Wetsartikel 2 Begroting Baten- en lastendiensten

### Rijksgebouwendienst

#### Anticiperende handelingen door de Rijksgebouwendienst

Om de transparantie voor de Kamer in de besteding van de middelen voor anticiperend handelen te bevorderen is afgesproken dat in de suppletore wetten of in de departementale jaarverslagen wordt aangegeven in welke mate anticiperende handelingen zijn verricht («Beleidskader anticiperend handelen in vastgoed» Kamerstukken II, 2001–2002, 27 581, nr. 31). Ik meld u daarom onderstaande handeling:

Vanaf 1 oktober 2013 en voor de duur van 15 jaar is 13 200 m<sup>2</sup> bruto vloeroppervlak (OV-terminal Breda) aangehuurd, waarvan 10 200 m<sup>2</sup> bestemd is voor een klant van de Rijksgebouwendienst. De resterende 3 000 m<sup>2</sup> is anticiperend aangehuurd. Er zijn diverse rijkspartijen kandidaat voor deze 3 000 m<sup>2</sup>, maar deze intenties zijn nog niet in contractvorm vastgelegd.

#### Begrotingsstaat baten-lastendienst Najaarsnota Begrotingsstaat Rgd (X € 1000)

	Totaal baten	Totaal lasten	Saldo van baten en lasten
Oorspronkelijk vastgestelde begroting	1 334 990	1 331 819	3 171
Mutaties (+ of –) 1e suppletore begroting	62 404	62 404	–
Stand 1e suppletore begroting	1 397 394	1 394 223	3 171
Mutaties (+ of –) 2e suppletore begroting	– 8 763	– 8 763	–
Stand 2e suppletore begroting	1 388 631	1 385 460	3 171
	Totaal kapitaal-uitgaven	Totaal kapitaal-ontvangsten	
Oorspronkelijk vastgestelde begroting	782 571	590 000	
Mutaties (+ of –) 1e suppletore begroting	126 712	50 000	
Stand 1e suppletore begroting	909 283	640 000	
Mutaties (+ of –) 2e suppletore begroting	– 93 088	– 100 000	
Stand 2e suppletore begroting	816 195	540 000	

#### Kasstroombegroting baten-lastendienst Kasstroombegroting (X € 1000)

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Mutaties (+ of –) 1e suppletore begroting	Mutaties (+ of –) 2e suppletore begroting	Stand 2e suppletore begroting
<b>1. Rekening-courant RHB 1 januari</b>	402 463	– 178 504	–	223 959
<b>2. Operationele kasstroombegroting</b>	205 336	20 000	–	225 336
3a. Investeringskasstroombegroting	– 550 000	– 50 000	100 000	– 500 000
3b. Desinvesteringen	40 000	–	–	40 000
<b>3. Investeringskasstroombegroting</b>	– 510 000	– 50 000	100 000	– 460 000
4a. Afdracht	– 3 288	3 288	– 6 912	– 6 912
4b. Aflossing	– 229 283	– 80 000	–	– 309 283
4c. Beroep op leenfaciliteit	550 000	50 000	– 100 000	500 000
<b>4. Financieringskasstroombegroting</b>	317 429	– 26 712	– 106 912	183 805
<b>5. Rekening-courant RHB 31 december</b>	415 228	– 235 215	– 6 912	173 101

*Toelichting:*

De stand rekening-courant RHB was in het kasstroomoverzicht in de 1e suppletore begroting niet juist opgenomen. In de hiervoor opgenomen tabel zijn de juiste standen van de 1e suppletore begroting opgenomen.

Het beroep op de leenfaciliteit wordt met € 100 mln verlaagd. Dit is het gevolg van het niet in 2008 uitvoeren van enkele aankopen van objecten. Daarnaast is sprake van vertraging in de start en uitvoering van huisvestingsprojecten.

De Rgd heeft over 2007 een positief financieel resultaat geboekt. Overeenkomstig de geldende voorschriften is dat deel van het vermogen dat de norm te boven gaat (€ 6,9 mln) via het moederdepartement VROM aan het ministerie van Financiën afgedragen.

**Exploitatie-overzicht Rgd**  
**Opbouw vanaf de stand ontwerpbegroting naar de stand van de Voorjaarsnota (X € 1000)**

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Mutaties (+ of -) 1e suppletore begroting	Mutaties (+ of -) 2e suppletore begroting	Totaal geraamd
<b>Baten</b>				
<b>Leveren producten/diensten:</b>				
Opbrengst departementen	1 201 694	70 192	- 5 300	1 266 586
Opbrengst moeder	111 981	- 12 788	- 7 463	91 730
Opbrengst derden	9 800	-	-	9 800
<b>Bedrijfsvoering:</b>				
Rentebaten	5 000	-	-	5 000
Overige baten	6 515	5 000	4 000	15 515
<b>Totaal baten</b>	<b>1 334 990</b>	<b>62 404</b>	<b>- 8 763</b>	<b>1 388 631</b>
<b>Lasten</b>				
<b>Product Huisvesting:</b>				
Apparaatskosten (netto)	62 218	5 000	-	67 218
Huren vanuit de markt	321 478	-	-	321 478
Rentelasten	303 052	-	-	303 052
Afschrijvingen	272 230	20 000	-	292 230
Dagelijks onderhoud	184 887	3 028	- 14 641	173 274
Mutaties voorzieningen	25 892	-	-	25 892
Belastingen en heffingen	23 342	-	-	23 342
Investerings buiten gebruiksvergoedingen	98 359	-	-	98 359
<b>Overige producten:</b>				
Services	21 600	35 000	-	56 600
Adviezen	8 255	-	-	8 255
Beleid	7 706	- 624	1 878	8 960
<b>Overige lasten</b>	<b>2 800</b>		<b>4 000</b>	<b>6 800</b>
<b>Totaal lasten</b>	<b>1 331 819</b>	<b>62 404</b>	<b>- 8 763</b>	<b>1 385 460</b>
<b>Saldo</b>	<b>3 171</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>3 171</b>

*Toelichting:*

De mutaties betreffen kleinere ramingstechnische bijstellingen van enkele baten- en lastenposten.

De mutaties bij 2e suppletore 2008 op artikel 6 «Rijkshuisvesting en architectuur» van de WWI-begroting en artikel 2 «Architectuur» van de VROM-begroting werken door in de baten-lastenbegroting, maar hebben geen effect op het resultaat.